„NOUVELLES BIELORUSSIENNES“ — SUPPLEMENT A „SYNDICALISME“ DU 28 JUIN 1947.

БЕЛАРУСКІЯ НАВІНЫ

BIELARUSKIJA NAVINY

Адрыс Радакцыі і Адміністрацыі:
11-bis, Rue Roquépine,
PARIS (8e).

ГОД III — ПАРЫЖ, 28 ЧЭРВЕНЯ 1947. — № 3(8)

Памер Прарок

Сьмерць Янкі Купалы, найвялікшага беларускага гэнія, паэты будзіцеля, ідэйнага правадыра і прарока беларускага адраджэнча - вызвольнага руху — сяньня трэба рахаваць аканчальна сьцьверджаным фактам.

Як гэта для нас ні цяжка і балюча, а з другога боку напроста такі жудка, што мы даведываемся аб гэтым толькі ў 5-я ўгодкі ягонай сьмерці.

Няма ў сьвеце падобнага выпадку, каб якісь народ гэтак моўчкі рэагаваў на страту чалавека роўнай постаці Купалы, як гэта сталася ў нас. Звычайна сьмерць людзей такой велічы выклікае ў кожным народзе ўзварушаньне, смутак, а паховіны суправаджываюцца агульна нацыянальным траурам. Будуюцца памятнікі, якія ў кожную гадавіну сьмерці обкладаюцца вянкамі. Магіла становіцца мейсцам паломніцтва.

Мы-ж Беларусы ня ведаем на'т дакладна, **як памёр** і дзе пахаваны наш Прарок!.. Ці гэта зьяўляецца доказам нашага ігнаранцтва ці нашым культурным абскурантызмам, нядольнасьцю ацаніць належна заслугі сваіх вялікіх людзей?

— О, не! **Прыклад з Купалам зьяўляецца толькі найвымаўнейшым доказам таго, у якіх непараўнальна жуткіх умовах знайходзіцца Беларускі Народ; у як цяжкіх абставінах адбываецца вызвольная барацьба Беларускага народу,** што ў цягу гэтай барацьбы ён ня ў стане сваячасна спасьцерагчы страту з сваіх шэрагаў на'т гэткіх вялікіх постацяў, як Янка Купала.

І ці гэта азначае, што такія Вялікія Ахвяры загубяцца ў нашай памяці, затруцца іхнія постаці ў гісторыі нашай вызвольнай барацьбы, як гэтага хацелася-б нашым ворагам? — О, не!

Беларускі Народ, ня толькі постаць Купалы, а сотні і тысячы іншых гэрояў — змагароў, падыйме ў адпаведны час на належны п'едэстал славы, збудуе ім мармуровыя і бронзавыя памятнікі, выкуе залатымі літарамі іхнія запаветы, іхнія ўчынкі а сярод гэтага лесу — памятнікаў узнясецца над усімі фігура нашага Прарока.

Сяньня-ж у дзень 5-х угодкаў ягонай фізычнай сьмерці, а для большыні Беларусаў у дзень першай цяжкой весткі памятнікам гэткім будзе цень нашага няўміручага Правадыра — цень апёртая на крыж, як гэта чытаем у вадным яго прарочым вершы:

«Не зрабіць нікому гэткай дамавіны,
І ня вырыць ямы гэткай глыбіны,
Каб у іх з вачэй мне Беларусю-Маці,
Як людзей хаваюць гэтак пахаваці.
А хоць дасьць мне доля ў дамавіне мейсца,
Устане цень зь зямлі мой, на крыж абапрэцца,
І ў той бок глядзеці будзе век нязводна,
Дзе ляжаць загоны Беларусі Роднай.

І гэты вось Цень Прарока зь якіхсь, нам няведамых маскоўскіх магілкаў, што глядзіць нязводна ў бок Беларусі Маці з чужой няпрыхільнай паэту зямлі — ня ёсьць для нас нямым мітам.

Ён прамаўляе да нас з тэй самай прарочай сілай, тымі самымі словамі, якімі ён да нас прамаўляў за жыцьця.

Жыцьцё і творчасьць Яго зьяўляецца для нас няўміручай пуцяводнай зоркай. Ніхто яшчэ з Беларусаў за цэлы пэрыяд нашае адраджэнча - вызвольнае пары ня выступіў з такой сілай і магутнасьцю свайго духовага бунту супроць крыўды над беларускім народам, як Янка Купала.

І хоць ворагі беларускага вызвольнага руху намагаліся падліваць па лыжцы дзёгцю на творчасьць Купалы ў форме падрабляньня нейкіх панэгірычных паэмак - балядак глёрыфікуючых таго, каго беларускі народ ненавідзіць — дзёгаць гэты вычхнецца, распусьціцца ў бушуючым моры крыштальна дынамічнай творчасьці Купалы.

Тыя, што хацелі з Купалы зрабіць сабе якогась пакорнага, прыдворнага сьпявака — маюць найкатагарычнейшы, найрашучайшы адказ у Ягонай — **Песьні Вольнага чалавека.**



Напрасна сьвістамі нагаек
Застрашыць хочуць тыраны,
Нагнаўшы чорных соцень шаек,
Акулі рукі ў кайданы.
Душой я вольны чалавек
І гэткім буду цэлы век!

Ня страшны мне Сыбір, вастрогі,
Меч катні шыяй над маей,
Хоць і скуюць мне рукі й ногі,
Хоць зрэнкі выдзяруць з вачэй,
Душой я вольны чалавек
І гэткім буду цэлы век!

Напрасна гіканьне нясецца
Дэспатаў подлых над зямлёй,
Што воля ў путы акуецца,
Згняцецца сілаю, пятлёй.
Душой я вольны чалавек
І гэткім буду цэлы век!

Ці-ж згасіць сонца людзі могуць,
Згасіць, як сьвечку, яснасьць дня?
І волі-ж дэспоты ня змогуць,
Бо воля сонейку раўня.
Душой я вольны чалавек
І гэткім буду цэлы век!

ЯНКА КУПАЛА

На міжнародным грунце

САВЕТЫ АРГАНІЗУЮЦЬ БАЛКАНЫ — АМЭРЫКА ЭУРОПУ.

Пасьля правалу маскоўскай канфэрэнцыі «4-х Вялікіх» аставалася яшчэ надзея на новую васеньнюю канфэрэнцыю ў Лёндане.

Час між гэтымі дзьвума канфэрэнцыямі павінен быў быць выкарыстаны для стварэньня больш прыязнай атмасфэры паміж англа - сактонскім сьветам і Саветамі.

Падзеі аднак разьвіваюцца зусім у адваротным напрамку. Атмасфэра для набліжаючай лёнданскай канфэрэнцыі яшчэ больш згушчаецца, прорва між саюзьнікамі глыбее.

У вадказ на розныя праэкты Вашынгтону - Лёндану для ўпарадкаваньня сьвету ў духу Атлантычнай Хартыі — Масква раптам зарэагавала па свойму; ломячы аднабаковымі актамі пастановы ялтаўскай і постдамскай умоваў.

У Вэнгрыі зроблены «пераварот», дзе пастаўлена ўлада нязначнай мяньшыні і заведзены тэрор супроць апазыцыі. Прем'ер Нагі ўцёк заграніцу. У Баўгарыі праведзеныя масавыя арэшты сярод апазыцыі.

Падобныя манэўры прыпраўляюцца ў Аўстрыі і Чэхаславаччыне.

Уся гэта палітыка Масквы адкрыта прамуе для стварэньня паслушнага сабе блоку з цантральна - эурапэйскіх і балканскіх дзяржаваў і ўмацаваньня ў ім сваіх пазыцыяў супраць заходня - эурапэйскіх дэмакратыяў.

Амэрыка і Англія заявілі на гэта Маскве рашучы пратэст.

Міністр замежных спраў З.Ш.П.А. гэн. Маршал выступіў з праэктам арганізацыі Эўропы ў форме цеснага эканамічнага, уключна да мытнага, саюзу зь якога выключаюцца дзяржавы таталітарыстычнага характару. Для гэтае мэты Амэрыка асыгнуе 25 мільярдаў даляраў крэдыту. Вялікая Брытанія падала праэкт увесьці кляўзулу ў статут А.С.Н. аб выключэньні з А.С.Н. тых дзяржаў, якія насілуюць прынцыпы людзкае свабоды.

Аб палітыцы Саветаў многая заходня - дэмакратычная прэса выказываецца, як аб абсалютным унасьледаваньні Масквой перадваеннай тактыкі Гітлера.

Сэрцам ці розумам

30 апошніх гадоў у гісторыі нашай вызвольнай барацьбы — гэта пэрыяд прагрэсыўнага ўзросту нашых культурных палітычных сілаў з аднаго боку, а з другога — такіж прагрэсыўны ўзрост націску і тэрору на нас з боку акупантаў.

Сяньня беларускі народ бязсумліву перажывае найкрытычнейшы мамэнт у гісторыі свае вызвольнае барацьбы. Весткі, якія да нас дайходзяць з краю —жуткія. Акупант прыступіўшы да «гэнэральнай чысткі» непакорнага беларускага элемэнту, акружывае танкамі беларускія лясы і падпалівае іх. Гэтак згарэла ў адным толькі раёне Аўгустоўскай пушчы 160 гэктараў лесу, у якім пераховывалася беларуская моладзь непагаджаючаяся зь нялюдзкім палітычным рэжымам.

Лішне тут гутарыць, якую рэакцыю ў нашых сэрцах выклікае падобная «акцыя» акупанта.

Але маем рэагаваць сэрцам, ці розумам?

Кастусь Каліноўскі перад мураўёўскай шыбельніцай гостра асудзіў сваіх калегаў - саюзьнікаў, цьвердзячы, што паўстаньне 1863 было прайграна толькі таму, ш т о я г о н ы я с а ю з ь н і к і - к і р а ў н і к і м е л і с э р ц а ў г а л а в е.

Ня маю тут на ўвеце сяняшніх кіраўнікоў беларускага партызанскага руху ў краі.

Там запраўды склаліся такія абставіны, што начай дзеяць і рэагаваць было нельга. Абставіны гэныя склаў сам акупант у насьледку чаго сотні тысяч беларускай моладзі апынуліся ў лесе, а апынуўшыся там, яны былі змушаны тым-жа акупантам узяцца за зброю.

Вось-жа ходзіць не пра край, а пра пэўную групу людзей на эміграцыі з «сэрцам у галаве», якія прагаласіўшы сябе якойсь «баявой партыяй» «аб'еднываючай амаль увесь беларускі народ» друкуюць крыклівабезсансоўныя абежнікі, зь якіх выплывае, што яны (гэта «баявая партыя») зьяўляюцца амаль кіраўнікамі і аспіратарамі беларускай партызанкі, а беларускі абаронча - вайсковы рух у краі — якойсь нападаючай, агрэсыўнай акцыяй.

Прадстаўляючы гэтак ф а л ь ш ы в а характар змаганьня беларускага народу ў краю, гэтая група людзёў «з сэрдам у галаве», хочучы ці ня хочучы робіць мядзьведжу ўслугу якраз таму, каму яны разраховываюць даць помач, а з а п р а ў д н у ю ў с л у г у в о р а г а м б е л а р у с к а г а н а р о д у.

Ніводзен народ у сьвеце ніколі не захочыць сябе зьвязываць якойсь ратунковай, хоць-бы на'т чыста гуманітарнай, акцыяй помачы для народу, на чале якога прэзантуюцца людзі не аддаючыя сабе найменьшае справаздачы с рэальных абставінаў.

Выступы гэтакіх людзей ніколі ня могуць быць начы ўспрыняты ў культурным сьвеце, як выступы палітычна неграматных прымітываў.

Беларускі Нацыянальна - Вызвольны рух набраў сяньня такой вагі міжнароднага значэньня, а з другога боку мае настолькі сур'ёзную собскую школу барацьбы, што ён ніякім чынам ня можа талераваць подобныя дзікія выступы.

Сур'ёзны час — вымагае сур'ёзнасьці. «Дзеячам» з сэрцам у галаве непавінна быць сяньня мейсца ў радох нашай вызвольнай барацьбы, а тым больш у кіраўніцтве. М. А.

З жыцьця і творчасьці Я. Купалы

Янка Купала, праўдзівае прозьвішча Яго-Ян Луцэвіч, радзіўся 25 чэрвеня 1882 г. (ст. стыль) у фальварку Вязынка пад Радашкавічамі, Віленскай губэрні. Бацька Купалы — Дамінік Луцэвіч і маці Бэнігна паходзяць з дробнай, беззямельнай беларускай шляхты рыма-каталікоў і, як ведама, шляхта гэтая ў нас у бальшыні ўважала сябе за «палякоў».

Сям'я Луцэвічаў асабліва была пад уплывам польскасьці, бо арандуючы зямлю ад паноў — палякоў, была зь імі ня толькі ў сталым кантакце, а й залежнасьці.

Бацька Купалы часта пераяжджаў з двара ў двор, з павету ў павет мяняючы паноў у шуканьні выгаднейшых ўмоў арэнды. Купалу таму было на'т цяжка пры гэткай вандроўцы адведываць хоць бы якую школу. Да таго сям'я Луцэвічаў была вялікая, трэба было працаваць.

Чытаць папольску і парасейску Янук нахватаўся пры аказыі ці то ад лепшых паноў, што любілі гэтага цікавага хлапчука, ці ад эканомаў .У пачаткавую школу папаў першы раз калі яму было 15 гадоў.

На 19 годзе жыцьця Купалы памёр яго бацька, старэйшы брат і дзьве сястры. Янук кідае тагды гаспадарку і зарабляе на ўтрыманьне маткі ,сястры і сябе рознымі заработкамі. Спачатку быў ён некулькі месяцаў вучыцелям польскай нелегальнай школкі, потым некалькі тыдняў пісарам, служыў у лесе, быў памочнікам эканома, але ўсюды яму няшчасьціла: там бракавала асьветы, там быў замяккі да сялян — з усюль звальнялі. Паступіў нарэшце практыкантам у Сімкава - Гарадзецкі бровар, дзе працаваў бяз грошы за «навуку».

Атрымаўшы на 23 годзе жыцьця фах «кваліфікаванага» работніка па броварнай часьці, пачаў больш «палюдзку» зарабляць. Ну а пры гэтым і падвучывацца ды пісаць.

Пісаў Купала патроху і раней. Спачатку папольску, пад уплывам таго польскага асяродзьдзя і літэратуры, якую ён даставаў ад паноў, а потым наткнуўшыся на кніжкі беларускія ,душа хлопца-гэнія, аддаецца творчасьці выключна беларускай паэзіі.

У 1908 годзе ён, увайшоўшы ў цесны кантакт з дзеячамі беларускага руху, пераяжджае ў Вільню, а ў 1909 годзе ў Пецярбург, дзе з дапамогай вядомага беларускага дзеяча граф. Эпімаха-Шыпілы, паступіў на [illegible] курсы правучыўшыся там 3 зі[illegible] да восені 1915 году Купала працуе ў Вільні ў «Беларускім Выдавецкім Таварыстве», пазьней радагуе «Нашую Ніву» аж да эвакуацыі.

З заняцьцем Вільні немцамі пераяжджае ў Арол, потым у Маскву, дзе паступае ў унівэрсытэт.

Але хутка — вайсковая «павіннасьць»... Рэвалюцыйная разруха...

З 1922 па 1932 год, калі ў Савецкай Беларусі пры ўладзе апынуліся такія беларускія дзеячы, як Ігнатоўскі, Чарвякоў, Купала атрымаў магчымасьць заняцца выключна літаратурнай працай. Да гэтага- ж часу было адно змаганьне за здабыцьцё асьветы, за існаваньне.

Ня гледзячы на гэткі цяжкі жыцьцёвы шлях Купала заняў ня толькі першае мейсца ў беларускай літэратуры, а й мейсца правадыра беларускага адраджэнча-вызвольнага руху.

Аб прадуктыўнасьці Купалы гавораць найлепш за сябе само паяўленьне ў сьвет яго працаў:

1. У 1908 годзе яго першы зборнік вершаў «Жалейка»; 2. У. 1910 г. зборнік «Гусьляр»; 3. Паэма «Адвечная песьня»; 4. Паэма «Сон на кургане»; 5. У 1912 г. драма «Паўлінка»; 6. У 1913 г. зборнік «Шляхам Жыцьця»; 7. Драма «Раськіданае гняздо»; потым зборнік «Спадчына» і «Безназаўная».

Агулам да 1931 году выйшла з друку напісаных Купалам каля 2.000 бачын.

Апошнія 8-9 гадоў (з 1922 па 1931) якія, ў беларускіх абставінах, можна назваць задавальняючымі ўмовамі для літэратурнай творчасьці паэта — раптам зьмяніліся.

Самогубства Ігнатоўскага і жорсткія рэпрэсьні з боку Масквы ў Беларусі выклікалі ў душы паэта гостры пратэст. Сьмерцяй сваёй ён хоча стрымаць тэрор у Беларусі. Ахвярай свайго жыцьця хоча зьвярнуць увагу ўсяго культурнага сьвету. У 1931 арыштаваны разам з сотнямі іншых беларускіх дзеячаў, Купала распорывае сабе ў турме ложкай жывот на ўсю даўжыню.

Лекары аднак, прывязаўшы да ложка рукі, патрапілі Купалу вылячыць.

«Урад» Б.С.С.Р. парупіўся потым даць яму ў Менску асабняк-вілу з аўтам і 3-мя казённымі «шафэрамі».

Ад гэтага часу Купала **змоўк!** Хадзілі толькі аб ім розныя гутаркі. Адны цьвердзілі ,што Купала напісаў і дзесь хавае найвялікшую рэч, найвялікшы свой твор, другія, што Купала быццам перакладае Шэкспіра, Шэўчэнку на беларускую мову, але факт застаецца фактам, што Купала больш не друкаваўся. Купалу вазілі на розныя ўрачыстыя «выставы», зьезды, канфэрэнцыі пры ахароне ягоных неадлучных «шафэроў». Зьявілася толькі ў сьвет некулькі «ягоных» (?) [illegible]эмаў.

* * *

У ліпні месяцы 1942 г. праз фронт адразаючы Беларусь ад Масквы дакацілася сумная вестка: Купала памёр! Прынёс яе адзіў палонены немцамі на фронце Беларус, які собскімі вачыма чытаў у маскоўскай хроніцы зацемку ў 4 радкі такога зьместу:

«І. 7. 42 г. в Москве похоронен в тесном кружке своих приятелей и знакомых известный белорусский народный поэт Иван Доминикович Луцевич — Янка Купала».

Гэту сумную вестку пацьверджвалі некаторыя Беларусы, што быццам таксама ў гэткіх-жа коротків словах «нехта» чуў з маскоўскага радыё.

Беларусы пад акупацыяй немцаў вырашылі былі давесьці да шырокага ведама ўсяго беларускага народу і агаласіць нацыянальны траур. Даведаўшыся аб гэтым Гэстапо энэргічна зарэагавала дзьвума дарогамі. 1) праз міністэрства прапаганды пачалі пераконываць Беларусаў, што вестка фальшывая, бо Купалу яны чуюць у маскоўскім радыё, 2) Гэстапо пачало застрашаць Беларусаў і забараніла ўжываць імя Купалы ў школах і друку, як «спікэра» маскоўскага радыё.

Па нейкім часе ваганьня Беларусы схіліліся да вэрсыі, што Купала жыве, ня столькі ў гэтым была прычына веры нямецкай прапагандзе, скολькі тое, што аб сьмерці і ўваскрашэньні Купалы разыйходзіліся ўжо падобныя весткі і ў 1931 г. і пазьней.

Наступіла заціша... Амаль пяць гадоў Беларусы трывожна гадалі. Намагаліся спраўдзіць чуткі пільнуючы што год за савецкай прэсай прыпадаючай пад угодкі сьмерці перад першым і пасьля першага ліпеня. Нічога ня было...

Усё гэта паступова схіляла Беларусаў да думкі, што Купала жыве! Цяжка было дапусьціць адваротнае пры такім маўчаньні савецкай прэсы аб Купалу.

У насьценным, аднак, адрыўным календары маскоўскага расейскага выданьня за 1946 год, дайшоўшы да нас нядаўна і выпадкова, на адрыўным лістку за дзень 28 чэрвеня чытаем:

«1942 — Умер Янка Купала (Луцевич И. Д.), народный поэт Белоруссии. Родился в 1882 г.»

З другога боку лістка верш у 22 радкі ў **расейскай мове, як арыгінал,** які пачынаецца так:

«От стен Кремля Москвы червонной
Легли, прошли дороги счастья...»

а канчаецца гэтак:

«И никакие псы цепные,
И никакие бури злые,
Нас не собьют с прямой дороги.»

Янка Купала.

Прачытаўшы гэтыя радкі — міма тэй каменем сьціскаючай болі — зноў паўстае загадковае пытаньне. Дык чаму-ж тады савецкі ўрад, а ў асаблівасьці ўрад Б.С.С.Р., не патурбуецца перавесьці цела Прарока ў Беларусь па тых «дарогах счастья», якія завялі паэта ў Маскву? Мо' тут прычынай той цень Прарока, што стаіць апёршыся над крыжам?!

Штось тут ёсьць нявыразнага... і загадковага... і жуткага...

Шмат сьветак цьвердзяць, што Купалу чулі дэклямуючы собскія вершы ў маскоўскім радыё за 2 дні перад 28 чэрвеня 42 г. Купала па сваёй фізычнай будове належыць да тыпу людзей, што называюць — даўгавечнымі.

Купала да 60 гадовага юбілею свайго жыцьця не дацягнуў каля 10 дзён.

Адыйшоў ад нас у вечнасьць у самым роськвіце сваіх інтэлектуальных сілаў, панёсшы ад нас у вечнасьць найцаннейшы скарб!

Адыйход ад нас найвялікшага гэнія — не аплаківаўся беларускім народам.

I Ліпеня 1942 года, роўна праз 2 дні па Ягонай сьмерці — аб прычынах якой нігдзе не ўспамянута, па вузкіх завулках Масквы, як падае адзін вачавідзец, сунуўся чорны фургон за якім ішло каля 10-ка чалавек з таго «тесного кружка друзей и приятелей» паэты. Сярод гэтых друзей успамінаецца літоўскі паэт Крэпс, якісь яшчэ югаславянскі паэт, ардэнаноска Л. Аляксандроўская, Рэшта — бяз імёнаў...

Цярушыў дождж. З праходзячых ніхто нават не зьвяртаў увагі на так няцікавы ўбогі паход. Ніхто й не дагадваўся, што гэта паховіны чалавека, якіх на зямлю пасылае Найвышэйшая Сіла рэдкімі стагодзьдзямі.

Неба плакала — людзі кажуць — Бог плакаў!

Беларусы ў гэты дзень ня плакалі — так было зроблена, так было ўпарадкавана.

Ня выплаканы жаль заўсёды большым каменем у грудзёх...

Вялікія філёзафы кажуць шчэ, што «Калі Бог хочыць адарыць найвялікшым дарам якісь народ — пасылаем ім мучаніка».

Запалім-жа сьвечкі ў дзень 5-й гадавіны Яго сьмерці. Прыпадзем нізка да зямлі і ціха, горача памолімся, каб воля Бога і словы Прарока збыліся, ях хутчэй.

НАЙГОРШЫ ВОРАГ

Беларускі адраджэнскі і вызволны рух мае ці мала ворагаў і перашкодаў. Таму, што яны з большага ўсім ведамыя ня варта іх пералічаць, але найгоршы вораг Беларускага Народу дагэтуль неяк аставаўся заўсёды ў цені. Час ўжо і на яго зьвярнуць належную ўвагу і адпаведна ім заняцца. А гэтым ворагам ёсьць **п'янства.**

Жудасна глядзець на ваколіцу, праз якую прайходзіў фронт — багатыя і прыгожыя краявіды замяняюцца ў пустыні, гарады ў руіны, вёскі ў пажарышчы, людзі ў жабракоў. Страшэнна глянуць на ваколіцу кудой прайшла навальніца ці віхравей — вываратні азначаюць гэты шлях,здрасаванае збожжа і ўраджайныя палі нема расьцілаюцца як пабаявішчы, садраныя стрэхі будынкаў і сумныя абліччы людзей на доўга ня могуць прыйсьці да свайго нармальнага выгляду.

— Як-бы можна было заглянуць у душу чалавека пасьля папойкі, тамбы ўбачылі яшчэ больш жалюгодны абраз зьнішчэньня. — Усе лепшыя імкненьні, усе добрыя намеры, усе шляхотныя пачуцьці, п'янства нішчыць горш як вайна гарады і вёскі, горш як градабой ніву - збажыну. Як віхор, што крышыць векавыя дубы, так п'янства нішчыць волю чалавека.

Хто чытаў драматычны абразок Гарэцкага «Атрута», той напэўна мусіў адчуць нявымоўнае прыгнобленьне, бачучы злыбяду ў хаце Рамана, але найбольш цяжкае ўражаньне робіць на кажнага чытача той мамэнт, калі п'яніца Раман прысягае перад абразом, што больш ня будзе піць і раптам бачыць каля абразу грошы... Прысяга і абяцанкі — быццам іх і нябыло, ён як кленчыў, дык адразу ўскочыў, ухапіў грошы і пабег у карчму. За ім астаецца ўміраючая жонка, нежывое дзіця ... але для яго ўвесь сьвет у чарцы.

Гэта абраз горкага п'яніцы і кожны з чытачоў яго ня толькі асудзіць, але і рукамі і нагамі будзе адбівацца, каб не належаць да яго кумпаніі, ані да сяброўства. Добра! Але ці ёсьць такія людзі, што залічаюць сябе да непапраўных п'яніцаў? Вельмі мала. Звычайна выпіваюць толькі пры нагодзе. Але скажы, браце, шчыра: хто гэтыя нагоды стварае? Ці ня сам яе шукаеш? І ў гэтым ёсьць наша трагэдыя,што шматлікія шукаюць нагоды выпіваць амаль нясьведама, бо п'янства зьяўляецца хваробаю, яно нароўні з сухотамі і пранцамі (сыфіліс) належыць да так званых грамадзкіх хваробаў. Гэтыя хваробы залежаць ад грамадзкіх адносінаў і асяродзьдзя, а да таго ў пэўнай меры перадаюцца ў спадку, і ў гэтым іх паганае дзеяньне.

На Беларусі п'янства зьявілася падчас паншчыны. Да паншчыны ў нас ня ведалі гэтае страшэннае хваробы. Калі-ж паны і магнаты захапілі ўладу над сялянствам, дык адначасна пастараліся ўсімі сіламі зламаць народную волю да супраціву і накінуць яму рабскую псыхіку. Гэта асабліва было патрэбна, калі паншчына была даведзена да сваіх крайных нялюдзкіх формаў. Найлепшым да гэтага дзейнікам зьявілася гарэлка. Кожны магнат і багацейшы пан закладаюць бровары, пры кожнай вёсцы будуецца карчма. Спачатку беларускае сялянства інстынктоўна ўхілялася хадзіць у карчму, але і на гэта знайшоўся спосаб: паны загадваюць прымусовую куплю гарэлкі. Кожны гаспадар мусіў што месяца купіць у карчме ад свайго пана азначаную яе колькасьць. Нормы былі розныя. Пэўна-ж заплаціўшы грошы за гэткае «дабро», яго ня вылівалі вон, хоць-бы яно было нават і найгоршага гатунку. Да таго карчмары так-жа ўмелі спрытна падсунуць кілішак гарэлкі часам на павер, а часам нават і за «так», каб потым адбіць сваё з хабарам.

Для паноў карчма сталася вельмі паважным дзейнікам для апанаваньня сялянства. Паволі ўвайшоў звычай, што ўсе сьвяточныя вечары сяляне праводзілі ў корчмах; ясна што там не маглі аб чым іншым думаць, як аб выпіўцы, зь якою спрытна напрашваўся сам карчмар, а напіўшыся шчыра выказвалі ўсё, што на душы набалела — карчмару гэтага толькі і трэба было, ён падслухоўваў і даносіў пану. Гэткім парадкам выяўляліся ўсе больш актыўныя людзі, а паны зь імі распраўляліся па свойму. Па даносу карчмара актыўная моладзь аддавалася ў маскалі, а старэйшыя каталіся, а ў пазьнейшых часох ссылаліся. Такім парадкам праз доўгія гады закаранялася на Беларусі бязвольнасьць і звычай выпіваць пры кожнай нагодзе.

Пасьля скасаваньня паншчыны корчмы асталіся і далей, бо былі карысныя для царскага ўраду, але першая сусьветная вайнна зьмяла іх з Беларусі, ды ўсё-ж захопнікі так заходняй, як і ўсходняй Беларусі перашкаджалі вясьці барацьбу з алкагалізмам. Дарэмна беларуская моладзь дабівалася легалізацыі абстынэнцкіх гурткоў.

У часе другое сусьветнае вайны Немцы заняўшы Беларусь умысна стваралі ўмовы для п'янства, каб гэтым змагчы лепш выканаць свае пляны падняволеньня Беларускага Народу.

І юсь увесь гэты цяжкі спадак часта можна заўважыць у радох сучаснае нашае эміграцыі. Сёньня няма корчмаў, няма паноў, няма Немцаў, але асталіся паганыя карэньні ў целе не аднаго, і яны часам нават нясьведама цягнуцца ў той бок, адкуль нясе гарэлкаю. Ці раз можна бачыць шчырых, ахвярных людзей з вялікімі задаткамі з немалымі здольнасьцямі, што маглі-б і сабе пралажыць сьветлы жыцьцёвы шлях і прынесьці вялікую карысьць народу, але прыйходзіць ліхая гадзіна і паганае таварыства, і прачынаецца ў іх той цяжкі прадзедаўскі спадак, і рука працягваецца да кілішка і ..., адарвацца ад яго ня можа. На Беларусі ёсьць шмат багнаў, шмат з іх магло быць натхненьнем для Аляк-

Хроніка - карэспандэнцыя

Рэлігійнае жыцьце на Бацькаўшчыне

Адзінай афіцыяльнай крыніцай, адкуль льга даведацца аб сучасным палажэньні рэлігіі на Беларусі ёсьць «Журнал Московской Патриархии». На жаль аб Беларусі ў ім спатыкаецца вельмі мала вестак, але ўсё-ж хоць часткова і рэдка, але нешта спатыкаецца.

Аб палажэньні каталікоў на Беларусі не ўспамінаецца ні слова, хоць і гаворыцца часам, што праваслаўныя парахвіі там знаходзяцца ў «мощным іншаверным акружэньні» (Ж.М.П. Нр. 7. бач. 60).

Цікава адцеміць, што тады, як для Украіны, Сібіры інш, утвораны Экзархаты Маскоўскае Патрыярхіі, дык на Беларусі нічога падобнага няма — у Менску знаходзіцца звычайны архіепіскап з тытулам Менскага і Беларускага.

На ўсім абшары Беларусі адчуваецца паважная нястача сьвятароў таму ў духоўных высьвячваюць людзей «добрае волі» бяз узгляду на іх асьвету. Аб гэтым вельмі вымоўна сьведчыць пастанова зьезду благачынных Горадзенскае епархіі ў днёх 9-12 траўня 1946 г. (Ж.М.П. Нр. 7. бач. 59) дзе між іншым гаворыцца: «Для падняцьця кваліфікацыі некаторых сьвятароў ... было пастаноўлена на працягу лета правесьці кароткатэрміновыя курсы ў раёнах благачыній, дзе ёсьць 2-3 сьвятары з вышэйшаю багаслоўскаю асьветаю і з наступным правядзеньнем экзамінаў перад Уладыкаю і камісыяй экзамінатараў.

Забавязана кожнага сьвятара штодзена дома чытаць Божае Слова (Біблію) Старога і Новага Запавету. Пастаноўлена аб аднавобразным «іставым» багаслужэньні, удзельваньні сьвятых Тайнаў і трэбаў ува ўсіх цэрквах паводля ўставу; аб няўхіле казаньня Божага Слова для народу; аб хрышчэньні праз занурваньне ... аб абавязковым захоўваньні духавенствам устаноўленых пастоў і нашэньні прызваітае духоўнае вопраткі, валасоў, вусоў, барады; аб упарадкаваньні разбураных вайною цэркваў, дамоў і т. д.».

Намечаныя курсы адбыліся ў Горадні ад 3-га кастрычніка да 2-га лістапада і за гэты час курсанты праслухалі аж 15 розных прадметаў. Аб экзамінах не ўспамінаецца. На здымку амаль палавіна курсантаў стрыжаных і голеных.

Аб свабодзе рэлігіі і свабодным выконваньні «культа» даволі ясна сьведчыць зацемка з тэй-жа Горадзенскай епархіі, што нават Вадохрышча на Нёмане, як прошлы год, так і гэты год адбывалася з дазволу мясцовае ўлады.

Епіскапскія пасады за выняткам хіба аднае(?) абсаджаны расейцамі. У Горадні ёсьць еп. Варсофоний Грыневіч хіратанізаваны ў 1945 г., да гэтага часу быў парахам аднае з маскоўскіх цэркваў.

У Пінску ад 1946 г. знайходзіцца архіеп. Даніїл Юзьвюк рэпатрыёваны з Чэхаславакіі.

У Вільні ад 1945 г. ёсьць арх. Карнілій Попов, ён да 1943 г. быў абнаўленцам, а пасьля прылучыўшыся да праваславія быў епіскапам Сумскім і Ахтырскім, а потым быў перанесены ў Вільню.

На ўсю Усходнюю Беларусь, у межах БССР да 1939 г., ёсьць толькі адзін епіскап у Менску, да сьнежня 1946 г. ім быў архіеп. Васілі Ротміраў; цяпер ён зволнены на пакой, а на яго мейсца перанесены з Курска архіеп. Пітірым Свірыдов, які — мае мэдаль «За доблестный труд».

Полацк, Віцебск, Гомель, Магілёў зусім ня маюць епіскапаў, ані нават не ўспамінаюцца між епархіямі. У Смаленску ёсьць хіратанізаваны ў 1944 г. еп. Сяргей Смірнов.

СЯБРЫ, ГРАМАДЗЯНЕ!

Да Францыі што дня прыяжджаюць на працу Беларусы зь Нямеччыны. Сьвятым абавязкам кажнага Беларуса, абжыўшагася ўжо ў Францыі, ёсьць дапамагчы ім зьвязацца з нашай арганізацыяй! — Дапамагаць эфэктоўней матер'яльна нашай газэце, якая зьяўляецца найлепшым для нас лучнікам на чужыне!

Нямеччына

ДУШПАСТЫРСКАЯ ВІЗЫТАЦЫЯ БЕЛАРУСАЎ КАТАЛІКОЎ.

У сувязі з аўдыенцыяй беларускае дэлегацыі ў Апостальскай Сталіцы, Сьвяцейшы Айцец шчыра праняўся доляю беларусаў і дзеля азнаямленьня з душпастырскімі патрэбамі беларусаў-каталікоў прыслаў у Нямеччыну Менска-Магілёўскага біскупа Я. Э. Баляслава Слоскана.

Я. Э. Слоскан адведаў чысьленныя беларускія згуртаваньні і лягеры ў Нямеччыне. Між іншымі быў у: Мюнхене, Рэгэнсбургу, Міхэльсдорфе, Остэргофэне, Ашаффэнбургу, Аўгсбургу, Ватэнштэце і ў інш.

З дужа мілым уражаньнем і ўспамінамі адзываюцца пра Я. Э. Слоскана беларусы, якія мелі шчасьце з ім пабачыцца ці нават і пагутарыць. Ужо ня кажучы пра тое, што гэта дэлегат Сьвяцейшага Айца, асабістыя якасьці Я. Э. Слоскана беларусам асабліва блізкія. Было вельмі мілай неспадзяванкай пачуць з Ягоных вуснаў беларускую мову!

Як Менска-Магілёўскі Біскуп, за абарону хрысьціянскіх і нашых нацыянальных прынцыпаў у 1928 г. ён быў сасланы бальшавікамі на Салоўкі. На сасланьні прабыў 8 гадоў і за гэты час быў некалькі разоў перасланы ў розныя лягеры падобныя да Саловак. Пасьля васьмігадовых стараньняў заграцічных дыпляматаў супроць свае волі змог выехаць за граніцу. Я. Э. Слоскан меў цьвёрды намер ня выяжджаць нікуды, кажучы: «Няхай я буду хоць і на засланьні, але мае вернікі знаюць, што я іх не пакінуў і за іх магу цярпець і маліцца». І гэтае Ягонае цярпеньне робіць асобу Біскупа для беларусаў асабліва блізкай.

Таму нічога дзіўнага, што радакцыя часапісу «Адраджэньне» так канчае свой артыкул аб Яго візытацыі: «Мы ўсе што маглі Яго бачыць да глыбіні сэрца былі пранятыя Ягонай асаблівасьцяй і тэй любоўю, якую Ен мае да нас. З нашага сэрца плыве пажаданьне Яму, каб незадоўга вярнуўся на свой стары пастырскі пасад».

Цэнтральны Урад Б.Д.К. адзначае вялікую нястачу беларускіх праваслаўных сьвятароў і паведамляе аб магчымасьцях прыгатаўленьня іх. Урад зрабіў у гэтым напрамку захады і атрымаў з боку праваслаўных духоўных уладаў, прыхільных Беларускаму Вызвольнаму Руху, прыабяцаную помач.

Жадаючыя высьвяціцца на праваслаўных сьвятароў павінны зьвярнуцца па адрысу:

Bielarussian Relief Committee in Germany. British Zone. (20) Immendorf b. Braunschweig D.P. Camp «ABC» in Watenstedt.

БЫЛЫЯ ЕПІСКАПЫ БЕЛАРУСКАЙ АЎТАКЭФАЛЬНАЙ ЦАРКВЫ ПЕРАД НОВЫМІ «КЛОПАТАМІ».

Як ведама, ерархі Беларускай Аўтакэфальнай Царквы, адыйшоўшыя каля 2-х гадоў таму назад ад Беларусаў у юрысдыкцыю Расейскай Зарубежнай Праваслаўнае Царквы, тлумачылі гэты свой учынак яшчэ й тым, што ў зьліцьці з расейскай праваслаўнай епархіяй ім удасца лягчэй адстаяць самастойнасьць праваслаўя ў цэласьці заграніцай і захаваць яго чысьціню ад «ізвращэнія» маскоўскай патрыярхіі.

Цяпер-жа, як падае «Шляхам Жыцьця» № 3 з 25.3 г.г. расейская зарубежная царква стаіць перад праблемай перайходу пад уладу маскоўскага патрыярха Аляксея і што пытаньне гэта толькі справа тэхнічная — ці перайсьці ўсім ерархам разам ці спусьціцца на паадзіночны пераход, які ўжо распачаўся.

Вось на такім шляху стаяць і былыя нашыя ерархі, якія адыйшоўшы ад Беларускай Аўтакэфальнай Царквы апынуліся «в обще русском течении».

Гэта зусім і зразумела. Дзіўным было-б адваротнае, каб усё тое, што расейскае не цягнулась да Масквы.

ВЫПУСК МАТУРЫСТАЎ

Беларуская гімназія ў **Ватэнштэце** выпусьціла 16 сакавіка г.г. 5 першых сваіх матурыстаў, якія атрымалі права ўступу на вышэйшыя школы.

У гімназіі **Міхэльсдорфу** (Бавары) матуры атрымалі наступныя вучні:

1. Заруцкая Аляксандра, 2. Занковіч Анатоль, 3. Вініцкі Сьвятаслаў, 4. Трусэвіч Аляксандр, 5. Малевіч Лявон, 6. Запруднік Янка, 7. Цьвірка Уладзімер, 8. Куліковіч Натальля, 9. Вайцехоўскі Кастусь, 10. Шчэцька Васіль, 11. Жучка Янка, 12. Брэчка Юзэфа і некалькі асобаў здалі пры гімназіі матуральныя экзамены экстэрнамі.

Марбург.

Ад некулькіх тыдняў у Марбургу паўстала яшчэ адна беларуская прафэсыйная арганізацыя «Аб'еднаньне Беларускіх Лекараў на чужыне» мэтаю якой ёсьць задзіночыць усіх беларускіх лекараў, дэнтыстаў і фармацэўтаў, а таксама і мэдычны пэрсанал у сваю прафэсыйную арганізацыю.

БЕЛАРУСКІЯ КАТАЛІЦКІЯ ПАРАХВІІ

У зьвязку з візытацыяй Я. Э. Біскупа Слоскана на абшары Нямеччыны значна ажывілася рэлігійнае жыцьцё беларусаў-каталікоў. У Ватэнштэце ўтварылася беларуская каталіцкая парахвія. Выбраны парахвіяльны Камітэт наладзіў каталіцкі касьцёл у лягеры. Тым-жа Камітэтам ад сакавіка г.г. выдаецца на цыклястылі часапіс «Беларуская думка».

У Рэгэнсбургу так-жа група беларусаў каталікоў прыступіла да арганізацыі парахвіі; параблены стараньні, каб атрымаць свайго душпастыра. Ад сакавіка г.г. выдаецца на цыклястылі часапіс «Адраджэньне».

БЕЛАРУСКАЯ ЦАРКВА У ЗАЛЬЦБУРГУ

Да нас пішуць:

У канцы 1946 г. адчынена Беларуская Праваслаўная Царква ў Зальцбургу. Месьціцца яна ў цэнтры самага гораду ў вельмі прыгожай і абсталяванай Рыма-Каталіцкай капліцы. Настаяцелем зьяўляецца Сьвяшчэньнік Беларускай Аўтакефальнай Царквы а. Віктар Нікіфараў. Божая Служба правіцца ў суботы, нядзелі і сьвяты. Заўсёды бывае шмат вернікаў. Парахвіяльная царкоўная рада мае выдаваць свой часапіс.

ПРЫЕМ КАНДЫДАТАЎ НА ПРАВАСЛАУНЫХ СЬВЯТАРОЎ.

Цэнтральны Урад Беларускага Дапамогавага Камітэту на Брытыйскую зону зьвярнуўся з заклікам да праваслаўных беларусаў, якія маюць нахіл да сьвятарскага сану, падаваць свае кандыдатуры.

ПАМАЖЭЦЕ МОЛАДЗІ.

Цэнтральны Урад Беларускага Дапамогавага Камітэту на ангельскую зону падаючы вестку, што многія дзясяткі беларускай моладзі, што студыююць сяньня на нямецкіх унівэрсытэтах, знаходзяцца ў вельмі цяжкіх матэр'яльных умовах, заклікае беларускае грамадзянства да актыўнага і сталага збору ахвяраў на помач нашым студэнтам.

Ахвяры трэба слаць на Цэнтральны Урад Дапамогавага Камітэту ў Ватэнштэце.

Бэльгія

Беларускія арганізацыі ў Бэльгіі выслалі мэмарыял у Рым да Апостальскага Пасаду з просьбаю аб прызначэньні беларускіх душпастыраў для беларускае эміграцыі на абшары Бэльгіі.

новіча, калі ён пісаў свой драматычны твор «Дрыгва», але ніводнае зь іх не засмактала толькі людзей, колькі засмактаў кілішак.

Тымбольш гэтае зьявішча стаецца сумным, што найчасьцей нагодамі для папойкаў зьяўляюцца сьвяты. Тыя ўстаноўлены Богам і сьв. Царквою дні, калі чалавек павінен падбаць аб сваім спасеньні, палепшыць сябе, зрабіць хоць нешта карыснае для свае душы, а тут робіцца якраз наадварот. Гэта сьведчыць аб той паражнечы, якая ёсьць у душы п'яніцы.

Цяжка запрацаваны грош, які так патрэбны для адбудовы нашага жыцьця, стаецца праклятым. Колькі можна было-б зрабіць добрага за прапітыя грошы?

Ці трэба яшчэ ўспамінаць аб тым, што найбольш няшчасных выпадкаў і калецтваў здараецца ў п'яным стане, або ў наступны дзень і пасьля папойкаў? У народных забабонах на Беларусі панядзелак уважаўся за няшчасны дзень — дзень наўдачаў, бо ў сьвятую надзельку за шмат купаліся ў гарэлцы.

Каля цэркваў у вялікія сьвяточныя дні сходзіцца шмат розных калекаў і яны на ўсе лады крычаць: «Падарэце, падарэце калеку няшчаснага... Прыгляньцеся да іх! Гэта найчасьцей дзеці бацькоў п'яніцаў; дзеці па п'янаму роджаныя. Бацькі частаваліся чарачкамі а дзеці ўсё жыцьцё пакутуюць у калецтве. Іхняе калецтва мацней за іх словы кліча: Ня пеце! ня пеце! Яны зьяўляюцца найлепшымі доказам тае мудрасьці, што кажа: Чарка гарэлі — мора сьлёз!

Ня трэба забывацца, што ані горкаму п'яніцы, ані нават таму, што толькі любіць выпіваць нельга паверыць ніякае адказнае працы, бо: раз, што на такіх людзей нельга пакладацца, а па другое: іх кожны можа лёгка перакупіць за адзін кілішак.

Таму супроць п'янства ўва ўсіх яго відах і праявах ужо даўно насьпеў найвышэйшы час распачаць самую рашучую барацьбу. У гэтым пабач асабістых і грамадзкіх матываў, аб якіх часткова ўспаміналася вышэй, дзейнікам можа быць рэлігія. Ужо ап. Павал заклікаў эфэсцаў: «Ня ўпівайцеся віном, бо ў ім ёсьць нечысьць і распуста» (Эф. 5,18). Сьв. Царква залічае п'янства да галоўных грахоў, якіх чалавек павінен сьцерагчыся больш чым самае сьмерці.

Запраўды справа заслугоўвае самае бачнае ўвагі сьведамых і актыўных людзей добрае волі.

Л. Гарамейка.

ПАМЕР ПРЭЗЫДЭНТ ПОЛЬШЧЫ.

6 чэрвеня г.г. на 62 годзе жыцьця памёр у Лёндане Прэзыдэнт Польскай Рэспублікі Уладыслаў Рачкевіч.

На становішча Прэзыдэнта Польшчы ўступіў 30 верасьня 1939 г. на падставе пераданых яму паўнамоцтваў Прэзыдэнтам праф. Ігнацыям Мосьціцкім.

Перад сьмерцяй Прэзыдэнт Рачкевіч пакінуў тэстамэнт, у якім вызначыў сабе наступніка. Польскі эміграцыйны парлямэнт прыступіў да разгляду пераведзеньня ў жыцьцё волі памёршага прэзыдэнта.

Францыя

ЗАКЛІК
ДА БЕЛАРУСАУ У ФРАНЦЫІ

Беларуская Рэлігійная Місыя ў Францыі зьвяртаецца да ўсіх Беларусаў пражываючых на абшары Францыі, якія яшчэ не навязалі лучнасьці з Місыяю, каб магчыма хутчэй навязалі кантакт і ўзгоднілі з Рэктарам Місыі час багаслужэньняў. Тымчасам, пакуль ёсьць толькі адзін сьвятар, багаслужэньні на правінцыі могуць адбывацца вельмі рэдка, таму трэба што да часу багаслужэньня дагаворвацца заўгадзя, прынамся за месяц.

Ува ўсіх рэлігійных справах зьвяртацца на адрыс: R. Père Leo Harosko, 95, rue de Sèvres, Paris (6-e).



Беларуская Рэлігійная Місыя ў Францыі не зважаючы на розныя цяжкасьці памысна разьвівае сваю дзейнасьць; акрамя багаслужэньняў у Парыжы ўжо адбыліся багаслужэньні для беларусаў у Ліль і ваколіцы.

Пароблены ўсе захады для друку беларускага рэлігійнага часапісу.

25 САКАВІКА У ПАРЫЖЫ.

Беларуская калёнія Парыжу абходзіла ў гэтым годзе 29 угодкі прагалошаньня незалежнасьці Беларусі асабліва ўрачыста. У суботу 29 сакавіка а 2 гадзіне ў беларускай капліцы быў адпраўлены малебен айцом Чаславам Сіповічам, які пераездам з Рыму ў Лёндан, спэцыяльна затрымаўся ў Парыжу на сьвята. Саслужнічаў а. Чаславу а. Леў — Рэктар Беларускай Місыі ў Францыі, які сказаў горача - патрыятычную прамову прысьвечаную 25 Сакавіку.

Перад аўтаром стаяла для высьвячэньня выкаваная з цынку і пасярэбраная Пагоня на чырвоным полі аксаміту, фармату 1 м [illegible] Гэрб, выкананы нашым маладым мастаком с. Жаўнеровічам, ярка адбіваў сьвет сваімі рознакаляровымі каменьнямі «дыямэнтаў» зброі рыцара і Пагоні.

Па багаслужбе паход з Пагоняй у перадзе сьціраваўся з царквы ў дом францускіх хрысьціянскіх студэнтаў — у дзесяці мінутах ад царквы — дзе ў сьвяточнай салі вызначана на 3 гадзіну ўрачыстая акадэмія.

Акадэмію адчыніў Інж. Рыдлеўскі і перадаў слова для дакладу сп. М. Абрамчыку. Па дакладзе адбылася літэратурна мастацкая частка: дэкламацыі патрыятычнай паэзыі Я. Купалы, Л. Гэніюш, М. Танка і інш. Хор сп. Шляхэткі выканаў 5 № беларускіх народных песьняў і песьняў беларускіх партызанаў.

Апроч беларускай калёніі прысутнічалі на малебні і акадэміі прадстаўнікі ад украінцаў, літоўцаў і палякаў, а таксама былі і французы.

У нядзелю па палудню Беларусы ўжо без гасьцёў, сабраліся ў сындыкальнай салі за шклянкай кавы, дзе ў цясьнейшай і сямейнай атмасфэры абмаўлялі свае хатнія справы, а адначасова абмяняліся прашчальнымі прамовамі з сваім дарагім гасьцём а. Др. Чаславам Сіповічам.

ГАСПАДАРКА ЗА 2 ПАЧКІ ПАПЯРОСАУ.

Журнал амэрыканскіх анархістых «Д.Т.П.»зьмясьціў даўжэзны ліст (аж на 2-х бач.) аднаго беларуса-селяніна. У гэтым лісьце новы беларускі эмігрант зь Нямеччыны, адказывае на ліст свайму дзядзьку ў Амэрыку.

Дзядзька ня верыць пляменьніку, што ў Беларусі блага і дакарае пляменьніку, што ня будзе цяпер каму даглядаць і за яго гаспадаркай. Пляменьнік, ужыўшы ў лісьце да дзядзькі ўсе нам ведамыя аргумэнты, чаму ён не вяртае — прапануе нарэшце дзядзьку сваю собскую гаспадарку за 2 пачкі папяросаў — покуль там будуць саветы. Цікава, ці амэрыканскі дзядзька скарыстае з так выгаднай прапазыкі.

БЕЛАРУСКАЯ ДЭЛЕГАЦЫЯ НА МІЖНАРОДНЫМ КАНГРЭСЕ ЖАНЧЫН

Ад 27.4. да 2. 5. гг. у Парыжы адбываўся Міжнародны Кангрэс Матак Людзкога Прагрэсу, які арганізавалі Хрысьціянскія Жанчыны, пад ганаровым старшынствам Прэзыдэнтшы Францускай Рэспублікі Сп-ні Ор'ёль і сп-ні Чанг-Кай-Шэк. Жонкі б. Кітайскага Прэзыдэнта).

У Кангрэсе бралі ўдзел прадстаўнічкі 29 народаў.

Кангрэс меў вельмі паважны характар. У ліку дэлегатак было 5 жанчын міністраў, некулькі парлямэнцкіх дэпутатак і наагул жанчын, якія ў сваіх краінах займаюць высокія грамадзкія становішчы.

Працай Кангрэсу цікавіліся вышэйшыя царкоўныя і сьвецкія францускія ўлады. Былі прысутнымі Апостальскі Нунцый Парыжа і некаторыя біскупы. Два даўгія сталы былі занятыя францускімі і чужаземнымі прадстаўнікамі прэсы. Вялізарная саля УНЕСКО была заўсёды перапоўнена гасьцьмі.

30 красавіка ў 7 г. раніцы Я. Ем. Кардынал Сюард адслужыў у сваей капліцы імшу для 29 прадстаўнічак, куды таксама была запрошана і Беларуска. Па імшы Я. Ем. абменіваўся з кожнай прадстаўнічкай кароткай размовай і ўдзяляў св. Багаславенства. У 10 гадзіне Беларускія дэлегаткі былі на прыняцьці арганізаваным Муніцыпалітэтам Парыжу ў Готэль дэ Віль. У абедзенныхъ гадзінах кожная дэлегатка прамаўляла па радыё да сваіх краінаў.

Вельмі падабаліся беларускія нацыянальныя касьцюмы чужынцам у якіх нашыя дэлегаткі зьявіліся першы раз на прыняцьце Міністэрства Заграмічных Спраў арганізаваным Мадам Бідо, а потым на прыняцьці арганізаваным Кітайскай Амбасадай.

Найвялікшае, аднак, уражаньне зрабіла наша дэлегатка сваім дакладам аб долі беларускай маткі і беларускага народу наагул, на раньняшнім паседжаньні 1-га мая.

Па кароценькім гістарычным уступе дакладчыца затым шырэй стрымалася на сытуацыі Беларускага Народу за часу нямецкай акупацыі і сітуацыі цяперашняй. Даклад зрабіў на прысутных так моцнае ўражаньне, што калі дакладчыца чытала малітву беларускай маткі за сваіх 4-х сыноў у змаганьні за Вольную Беларусь, заля расплакалася. У заключаньне беларуская дэлегатка таксама ў сьлёзах, як і ўся схвілёваная заля, кінула гэткі заклік:

«Ад імені беларускай гаротнай жанчыны зьвяртаюся да вас жанчыны шчасьлівых народаў з просьбай: «дайце маральную падтрымку і магчымую апеку сыном і дочкам беларускай маткі, якія разсеяны сяньня паміж вамі ўсюды, па ўсіх вольных краінах.».

Калі дакладчыца зыйшла з трыбуны, дык да яе гурбой кінуліся з усіх бакоў дэлегаткі, якія ў знак спачуцьця аддавалі Беларусцы свае кветкі і пыталіся рады, як і чым яны могуць памагчы сяньня Беларусам.

Прадстаўнік Сындыкату галяндзкае прэсы заявіў, што даклад Беларускі ён поўнасьцю перакладзе на галяндзкую мову, а многія дэлегаткі выказывалі жаданьне, каб Малітва Беларускай Маткі была перадрукавана ўсёй хрысьціянскай прэсай.

Адзін з найвялікшых парыжскіх штодзеньнікаў «Ля Круа», падаючы агульную, справаздачу аб Кангрэсе, выступ беларускае дэлегаткі падкрэсьліў гэтак:

«Мы недастаткова ведаем аб пакутах нашых братоў па другі бок «залезнае заслоны». Рэпрэзантантка Беларусі ў сваім дакладзе, які перарываўся плачам, прадставіла цяжкія мукі свайго народу: «Я зьвяртаюся да вас жанчыны шчасьлівых народаў...» «Ля Круа» надрукуе гэты узварушываючы і праясьняючы тэкст у наступных нумарох».

Агулам выступ беларускай дэлегацыі на Міжнародным Кангрэсе Матак Людзкага Прагрэсу паказаў, што можам заўсёды мець шмат прыяцеляў у сьвеце, калі прадставім нашу справу такой, якая яна ёсьць **у запраўднасьці.**

Да асаблівых заслугаў нашых дэлегатак належыць:

1. што яны ўпяршыню зафіксавалі беларускую мову ў парыскім радыё,
2. што патрапілі сваім дакладам зрабіць найвялікшы эфэкт, выклікаўшы да сябе найбольшае спачуваньне.

Тое што беларускія дэлегаткі былі потым цэнтрам увагі і размоваў кангрэсістак зьяўляецца вынікам такту нашых дэлегатак.

Прысутны.

Англія

Ад 10-га красавіка г.г. у Лёндане знайходзіцца а. Ч. Сіповіч М.Н.П. які займаецца наладжаньнем душпастырства беларусаў у Англіі. Яго канцалярыя месьціцца ў лёнданскім доме а.а. Марыянаў: 21. The Oval Hackney Rd. London E. 2.

КУПЛЯ БЕЛАРУСКАГА ДОМУ.

Урад З.Б.В.Б. выпусьціў заклік і распачаў зборку ахвяр на куплю ўласнага дому ў Лёндане.

На 1 чэрвеня Галоўная Управа З.Б.В.Б. склікае зьезд сяброў З.Б.В.Б.

---

25 сакавіка адбылася ўрачыстая акадэмія прысьвечаная дню Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі, на якой прысутнічалі прадстаўнікі ад украінцаў і палякаў.

БЕЛАРУСКАЯ ПАРАХВІЯ У ЛЕНДАНЕ.

Беларусы пражываючыя ў Лёндане пастанавілі зарганізаваць сваю парахвію.

КУЛЬТУРНА — АСЬВЕТНЫЯ СХОДКІ.

У памешканьні З.Б.В.Б. у Лёндане **49, Linden Gardens, London W. 2,** кожную нядзелю ў 18 гадзіне адбываюцца сходкі з рэфэратамі і сяброўскімі гутаркамі.

АД'ЕЗД С. НІХАЕНКА Я. У ЗШПА.

17.6. г.г. ад'ехаў у Амэрыку заступнік Гэнэральнага Сакратара Аб'ед'наньня Беларускіх Работнікаў у Францыі сябра Ніхаёнак Я. адзін з актыўнейшых і ахвярнейшых сябраў нашай арганізацыі ў Францыі.

Парыская калёнія ўладзіла ў нядзелю 15.6 у яго гонар разьвітальны вечар, на якім яму быў паднесены альбом з аўтографамі. Некулькі прамоваў, шэраг патрыятычных і народных песьняў склалі былі падняты і бадзёры настрой прысутных.

Амэрыка

БЕЛАРУСЫ У З.Ш.П.А.

Нашы нефартунныя дзеячы, якія былі зьвярнулі беларускі рух у Амэрыцы па лініі спаўпрацы з найзласьнейшым ворагам беларускага народу, як відаць, пачалі апошнім часам траціць свае ўплывы.

Да радакцыі «Бел. Нав.» надыйшоў шэраг лістоў, у якіх бачым вельмі ўцешныя для нас праявы. Лепшыя сыны беларускага народу зразумелі і пабачылі праўдзівы шлях.

Сярод нашых братоў у З.Ш.П.А. маюцца і паэты. Апроч ведамага паэты сп. Клішэвіча, новага эмігранта, пачалі нам прысылаць вершы і эмігранты «старыя».

Вось адзін з гэткіх вершаў, які мы тут зьмяшчаем без направак.

На сьвеце многа матак добрых,
Што сьвет любоўю грэюць;
Нясуць цяжар малых, бяссільных, —
Жыцьцё тварыць умеюць.

Найлепша Матка-Беларуска —
Яна фундамэнт краю,
Хоць доля цяжка, сьцежка вузка ·
Бяз птушкі-шчасьця з раю.

Усіх любоўю саграваець
І добрая ўсім маці;
Пры працы мучыцца, канаець,
Каб лепш жылося ў хаці.

Палюбім Маці-Беларуску!
Яе мы не забудзем!
Тварыць добро, любоў ды ласку,
І мы заўсёды будзем!
Чыкаго.

Іван Шульгін.

ШУКАЮЦЬ

209. **Дубоўскі** Станіслаў шукае: жонку Галену, сына Янку, дочак Вацлаву і Эмілю вывезеных у Нямеччыну. Пісаць па адысу:
Dubowski Stanislau. C 719. Preston Dunkirk Lane Camp. Leg Land Lancs. England.

210. **Сям'я Хрэноўскіх** шукае сына Янку і Уладзіміра Лазара. Пісаць:
I. Chrenouski. 20. Northeim (Han.) Camp «A» 281. D. P. Assembly. Centre BAOR British zone.

211. **Чэлевіч** Вінцэсь шукае жонку Марылю, трое дзяцей і Братоў Уладзіміра і Міколу. Пісаць:
Czelewicz Wincus. 206. Post Immendorf, b. Braunschweig D. P. Kamp. A.B.C. British zone.

212. **Касабуцкага** Антона шукае стрэчны брат:
Iacewitsch Alexander. Kirchheid 19. Ks. Ried i Inn. Ober O'sterreien.

213. **Дубовіч** Мікола шукае бацьку Сафрона, матку Марылю і брата Тодара. Пісаць:
Sg. Dubovicz Nicolo, Roma. Via Apali № 41. Italia.

214. **Красоўская** Вольга, зь в. Красава, каля Пінску шукае Райчука Дзяяна зь в. Тэтычава і яго сына Валодзю, якія выехалі ў 1939 г. ў Канаду Пісаць:
Mr Krasowski, Nainville les Roches p. Soisy sur Ecole (S. et O.). France.
Hanover - Bothfeld, Camp Polen.
Атковічы — Піншчыны — шукае матка. Пісаць да Радакцыі «Бел. Нав.».

216. **Русак** Сьцяпан шукае: Русака Мацьвея ў Нямеччыне і Русака Паўла ў Нью-Йорку пісаць да рад. «Бел. Нав.».

217. **Радзівон** Вінценты зь в Грэбені шукае Бэрвіха Сідара і Крысюка Міхася.

218. **Ярашэвіч** Вера шукае брата Сяргея Булыго і сястру Надзею Максімовіч. Пісаць:
British Zone.

215. **Дзікавіцкага** Александру зь в.

219. **Кандрацьеў** Іван шукае матку Ксеню, сястру Клаўдзію, Марылю і брата Базыля з Брацлаўшчыны. Пісаць:
Sinko Wladyslaw. 1, Coy R.A.S.C. Cloyton Barracks Aldershot Hants, England.

221. **Юрлевіч Эдуард** шукае брата **Вацю**, кузына **Вінцука Страмоўса** і дзядзьку **Мануйла.**

222. **Чыгір Іван** шукае **Мазура Станіслава** з Радзіваламонтаў.

223. **Рылло Язэп** шукае свайго брата **Янука,** які запісаўся у францускую легію 20. XI. 45 г.

224. **Лукша Уладзімер** з Навасад, гм. Ялаўка, шукае родных і знаёмых.

НА НІЖЭЙ. ПАДАДЗЕНЫЯ ПАШУКІВАНЬНІ АДГУКАЦЦА НА АДРЫС:

«Na Shlachu» — Bulletin Z. B. V. B. 49, Linden Gardens. London W. 2.

Канева Валентыну Тім. Шукае **Буданаў** Сяргей.

Высоцкі Базыль шукае родных і знаёмых з в. Урач і Слоніма.

Кажан Ірэну з Глыбоччыны шукае **Сенкевіч** Віктар.

Пеханскі Янка шукае: **Крук** Леонція 1889, **Крук** Сьцяпана 1911, Федара 1916, Паланію 1889, Паўліну 1922, Таню 1928 і **Малаковіч** Валодзю 1922.

Плк. **Аўсяніка, плк. Ясевіча, кпт. Станкевіча** шукае **Шутжыцкі** Уладыслаў.

220. Сясьцёр Зіну і Лену шукае Оля **Пазьняк.** Пісаць Бел. Нав.

Галавач Вітаўт шукае брата Лявона, вывезенага ў Расею.

Да **Мурашкі** Юстына. Ці ведае што пра **Касяка** Леаніда?

Орса Аляксандар шукае брата Міколу, вывезенага да Котласу ў 1940 г.

Орса Клаўдзія шукае сыноў **Аляксея** і Юрага.

І. Жарскі шукае швагэрак **Дубяга** Аркадзьдзю і Людмілу з Паставаў.

Каравайчык Мікола шукае сына Віктара, нар. 1927 г. у Навагрудчыне.

Булыка Кастусь шукае жонку Барбару зь дзяцьмі (Ніна і Кастусь) і матку Марыю.

Швэд Антон шукае жонку Веру з в. Скарчэва, Баранавіцкая акруга.

Марыян Зімак шукае Антаніну, дачку Антона з дому Майчук, з Слоніма.

Марыян Зімак шукае сьвятара **Сыантовіча** Міколу з Слоніма - Азярніцы, Сынковічы.

Царыца Сяргей шукае Ніну **Нікіціну** з дому Сыантовіч з Слоніма.

Краўчончаў, Віктара і Казюка шукае Г. В.

Буцлаўцы шукаюць землякоў з Будслава і Палесься Вялейскага пав.

Волка Казюка плют. 29 кам. Сам. Сап. шукае В. Г.

Валуевіча, фэльчара з пад Сьвіра, шукае В. Г.

Redacteur resp. : Ing. **Léon Rydlevsky.**
Le Directeur : Maurice Bouladoux.

Travail exécuté par des syndiqués.

Imp. J.E.P., 7, rue Cadet, Paris 9e.